

לבחור נכון – האם זה אפשרי?!

הדס אהרוני, חמדה סיינה

אוכלוסיית היעד: כיתות ז'–י"ב | מספר המשתתפים המומלץ: 25 | זמן: שני שיעורים רצופים
ציוד נדרש: דף מקרים, מקורות.

רציונל

קבלת החלטות נדרשת מאיתנו לכל אורך חיינו. לעיתים מדובר בהחלטות פשוטות ("לאיזו פיצה נלך הערב?"), ולעיתים - בהחלטות קשות שאנו מרגישים שיש בהן משום קביעת גורל ("איזה מקצוע נלך ללמוד?"). לרוב האנשים, ובתוכם המתבגרים, קשה לקבל החלטות. אנשים רבים נוטים להתלבט ארוכות בתהליך קבלת החלטות. כל עוד ההתלבטות נמשכת - המחשבות אינן פוסקות מלהטריד אותנו ולעורר בנו מתח. מדוע אנו מתקשים כל כך להגיע להכרעה? משום שאנו רוצים להשיג את התוצאה הטובה ביותר בעבורנו, אבל כל החלטה שנקבל על סמך ניסיונו והידע שצברנו עד כה - לא בהכרח תוביל אותנו לתוצאה הזאת. דברים רבים אין לנו אפשרות לדעת מראש, וגם להם עשויה להיות השפעה על מידת הצלחתנו.

ההתלבטות והבחירה נוגעות לסוגיות רבות בחיי המתבגרים. חשוב להדריך ולהקנות להם מיומנויות שתעזורנה להם "לבחור נכון". מלבד המיומנויות עצמן, חשוב לעורר בהם את המודעות ליכולתם, לעובדה שהבחירה בידם, וגם להבנה שלכל בחירה שיבחרו - תהיינה השלכות עליהם ועל חייהם: הם שיבחרו איך לנצל את הזמן שלהם, הם שיבחרו על מה להסתכל וממה להימנע וכד'.

מטרות

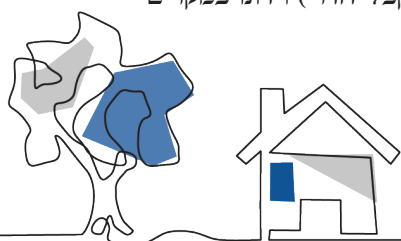
1. הצפת הקושי כדי לעורר בתלמידים מודעות לנושא הבחירה ולבטא לגיטימציה לקשיים הכרוכים בתהליך הבחירה;
2. עמידה על כוונת הביטוי "לבחור נכון";
3. פיתוח מודעות התלמידים להבדלים בין אנשים בתהליכי קבלת ההחלטות שלהם.

מהלך ההפעלה

שלב ראשון

כל משתתף יקבל דף שעליו כתובים מקרים שונים ולצידם שאלה לגבי הדרך שבה היה בוחר לפעול אילו נקלע אליהם (נספח). בפרק הזמן שיוקצב להם, יצטרכו המשתתפים לקבל החלטה לגבי כל מקרה ומקרה. שימו לב: רוב המקרים מתאימים הן לבנים הן לבנות, ואין שום 'חובה' להיצמד לכתוב. היינו: את הדיון במקרה שבו מוזכרת מתבגרת אפשר להסב לדיון במתבגר ולהפך, הכול בהתאם למציאות בכיתה ולפי צורכי השעה.

אם הסדנה מתקיימת באמצעות 'זום', אפשר להעתיק את המקרים השונים למצגת, ולהקרין אותם לתלמידים. אחרי ההחלטה האישית, יתחלקו המשתתפים לקבוצות (אם השיעור מתקיים ב'זום' - כל קבוצה תקבל 'חדר') וידונו במקרים אחדים מתוך הרשימה. לאחר השיח בקבוצות, יחזרו כולם למליאה.

שאלה לדין

← האם היה קשה לקבל החלטה? האם הקושי היה אותו הקושי בכל הסיטואציות? בחלקן?

שלב שני

המשתתפים ינסו להיזכר במקרה או בסיטואציה (מהעבר הרחוק או מהעבר הקרוב) שבהם היה עליהם לקבל החלטה, וקבלת ההחלטה הייתה קשה.

שאלות מנחות לבירור ולדין

1. מהו הדבר שעזר לכם במיוחד (חברה, ערכים שעליהם גדלת, כלים שרכשתי, אינטואיציה, הרגל, דמות משמעותית, חינוך מהבית...) באותם המקרים שבהם נדרשתם להכריע וההחלטה הייתה קשה?

2. האם הייתם שלמים עם ההחלטה שקיבלתם?

אם כן – נסו לחשוב על בחירה אחרת שלכם שאינכם שלמים איתה.

אם לא – נסו להחזיר את הגלגל אחורה (במחשבה). מה הייתם עושה אחרת? האם הייתם משנים את ההחלטה לגמרי? משנים חלק מסוים בלבד, וחלק משאירים?

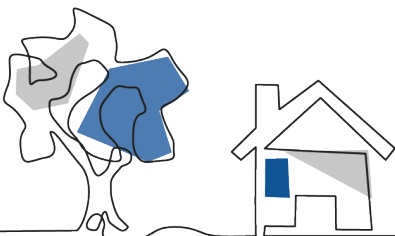
שלב שלישי

שלב זה ייוחד ללימוד משותף מתוך **מכתב מאליהו** / הרב דסלר¹. נלמד שלכל אחד יש בחירה, אך נקודת המוצא לבחירות שלנו שונה מאדם לאדם.

סיכום

הקושי הגדול ביותר בקבלת החלטות מסתתר בהנחת היסוד שיש החלטה מסוימת שהיא ההחלטה הנכונה, וכל החלטה אחרת – איננה נכונה (או אינה טובה באותה המידה). הנחה זו מעוררת ברבים מאיתנו חוסר ביטחון והססנות. אנו חוששים שמא לא נצליח להגיע אליה, ונקבל החלטה שגויה. החששות גורמים לרבים מאיתנו להימנע מקבלת החלטה, ולעיתים – כש"אין מנוס" להחליט בחיפזון (אחרי ש'משכנו' את הזמן יתר על המידה) כי "כבר צריך לבחור". חשוב שנבהיר לתלמידינו שהקושי שהם חשים איננו מנותק מן המציאות: אכן לא תמיד פשוט וקל לקבל החלטה (במיוחד אם היא קשורה לעניין חשוב ומהותי). לצד ההבנה והלגיטימציה לקושי, נלמד שחשוב להבין ולזכור שההחלטה שאנו מחפשים לא צריכה להיות "ההחלטה הנכונה" אלא ההחלטה שנהיה שלמים איתה, ואת זה הרבה יותר קל למצוא. החלטה שאנחנו שלמים איתה היא החלטה שנובעת מחיפוש אישי-עצמי שלנו, והתבוננות שלנו אל תוכנו פנימה.

1 הרב אליהו דסלר, מכתב מאליהו א, בני ברק תשל"ז, עמ' 113-114.

נספח: דף מקרים

(אפשר לשנות, להוסיף או לגרוע, על פי צורכי התלמידים; כאמור, רוב המקרים מתאימים הן לבנים הן לבנות, ואפשר להסב דיון במתבגר לדיון במתבגרת ולהפך.)

1. אתם גרים ביישוב קהילתי. לכל הנערים בכיתה כבר יש נייד המחובר לרשת אינטרנט חופשית. ההורים שלך אינם מסכימים שהנייד שלך יהיה מחובר לרשת כזאת ומסכימים לחיבור בתנאי שתותקן במכשיר מערכת סינון. מה תעשה?
2. את עומדת לקראת סיום כיתה י"ב ומתלבטת מה לעשות בשנה הבאה. לאן תלכי? במה זה תלוי?
3. אתה עומד לקראת סיום כיתה י"ב ומתלבט למה להכין את עצמך לקראת השנה הבאה. מה תעשה? מהם השיקולים שינחואותך?
4. בתכם מסיימת שנת שירות לאומי ראשונה ומשתפת אתם בלבטיה לקראת השנה הבאה: האם כדאי לה לשרת שנה נוספת, ללכת למדרשה, לצאת לטיול או להתחיל לימודים גבוהים? מה תציעו לה?
5. הבן שלכם מתלבט אם לקום לתפילה במניין או לישון עוד קצת ולהתפלל תפילת יחיד. האם, כהורה, תתעמת איתו על כך? תבחר להתעלם?
6. הוריד ביקשו ממך לחזור הביתה בשעה מסוימת. השעה שנקבעה מתקרבת, אבל ממש כיף לך עם החבר'ה. האם תחזור הביתה בזמן (כיבוד הורים) או תישאר עוד קצת עם החבר'ה?
7. השכנה בקשה ממך להשגיח על ילדיה, אבל באותו זמן גם אימך זקוקה לעזרתך בהשגחה על האחים הקטנים. האם תלכי לשכנה ותשגיח/י על ילדיה (תמורת תשלום) או תישאר/י להשגיח על שני האחים הקטנים בבית?
8. היועצת נכנסה לכיתה לשוחח עם הבנות על בחירת מגמה. כל החברות שלך בחרו מגמה מסוימת. את נמשכת למגמה אחרת... איזו מגמה תבחרי?
9. יום שישי. אימך עסוקה במרץ בהכנות לשבת, ואת – יושבת וצופה בפרק חדש בסדרה האהובה עלייך (כל החברות כבר מדברות על הפרק הזה, ואת עדיין לא צפית בו). האם תקומי ותעזרי לה מייד או תסיימי לצפות בפרק תחילה, ורק אז, אם עדיין היא תזדקק לעזרה – תצטרפי אליה?
10. כל החבר'ה נשארים ל"לילה לבן של מרתון סרטים". האם תצטרפו?

